

2009—10
दशमी कक्षा
संस्कृत

एकं प्रश्नपत्रम्

अवधि — घण्टात्रयम्

पूर्णांकाः — 100

क खण्डः (अपठित—अवबोधनम्)	15 अंकाः
ख खण्डः (रचनात्मकं कार्यम्)	20 अंकाः
ग खण्डः (अनुप्रयुक्त—व्याकरणम्)	30 अंकाः
घ खण्डः (पठित—अवबोधनम्)	35 अंकाः

"क" खण्डः (अपठित— अवबोधनम्) 15 अंकाः
(सरलगद्यांशम् आधारितं कार्यम्—गद्यांशद्वयम्)

1. 40—50 शब्दपरिमितः गद्यांशः (एकः सरलगद्यांशः) 5 अंकाः
- एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि (3)
 - भाषिककार्यम् (2)
2. 80—100 शब्दपरिमितः गद्यांशः (एकः सरलगद्यांशः) 10 अंकाः
(सरलकथा—घटनावर्णनम् वा)
- एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि (6)
 - समुचित शीर्षकप्रदानम् (2)
 - भाषिककार्यम् (2)
- (i) वाक्येकत्वेक्रियापदचयनम्
(ii) कर्तृक्रिया — अन्वितिः
(iii) विशेषणविशेष्य — अन्वितिः
(iv) संज्ञास्थाने सर्वनामप्रयोगः अथवा सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः
(v) पर्यायं विलोमं वा पदं दत्त्वा अनुच्छेदे दत्तं पदचयनम्

"ख" खण्डः (रचनात्मककार्यम्) 20 अंकाः
(अभ्यासपुस्तकम् आधारितम्)

3. संकेताधारितम् अनौपचारिकपत्रम् 5 अंकाः
4. संकेताधारितम् संवादलेखनम् 5 अंकाः
5. चित्राधारितम् वर्णनम् अथवा संकेताधारितम् अनुच्छेद—लेखनम् 10 अंकाः

"ग" खण्डः (अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्)
(अभ्यासपुस्तकम् आधारितम्)

30 अंकाः

6. सन्धिकार्यम्

3 अंकाः

- स्वरसन्धिः – दीर्घ, गुण, वृद्धि, यण्, अयादि, पूर्वरूपम्। (1)
- व्यंजनसन्धिः – परसवर्ण, छत्वं, तुक्-आगमः, मोऽनुस्वारः, वर्गीयप्रथमाक्षराणां, तृतीयवर्णपरिवर्तनम्, प्रथमवर्णस्य पंचमवर्णे परिवर्तनम्। (1)
- विसर्गसन्धिः – विसर्गस्य उत्वं, रत्वं, लोपः विसर्गस्थाने स्, श्, ष्। (1)

7. समासः (वाक्येषु समस्तपदानां विग्रहः विग्रहपदानां च समासः)

4 अंकाः

- तत्पुरुषः (विभक्तिः नञ्, उपपदः) (1)
- कर्मधारयः (विशेषण-विशेष्यम्, उपमान-उपमेयम्)
- द्विगुः
- द्वन्द्वः (1)
- बहुव्रीहिः समानाधिकरणम् (1)
- अव्ययीभावः (अनु, उप, सह, निर्, प्रति, यथा) (1)

8. प्रत्ययाः

5 अंकाः

- अधोलिखित – प्रत्यययोगैः वाक्यसंयोजनम्, रिक्तस्थानापूर्तिः—
- कृदन्ताः – तव्यत्, अनीयर, शतृ, शानच। (2)
- तद्धिताः – मतुप्, इन्, ठक्, त्व, तल्। (2)
- स्त्रीप्रत्ययौ – टाप्, डीप। (1)

9. अव्ययपदानि (कथायाम् अनुच्छेदे संवादे वा अव्ययानां प्रयोग)

5 अंकाः

अपि, इति, इव, उच्चैः, एव, कदा, कुतः, नूनम्, पुरा, मा, इतस्ततः, यत्, अत्र-तत्र, यत्र-कुत्र, इदानीम्, सम्प्रति, यदा-कदा, यथा-तथा, यावत्-तावत्, विना, सहसा, श्वः, ह्यः, अधुना, बहिः, वृथा, कदापि, शनैः, किमर्थम्।

10. वाच्यपरिवर्तनम् (केवलं लट्लकारे)

3 अंकाः

11. घटिकाचित्रसाहाय्येन अङ्कानां स्थाने शब्देषु समय-लेखनम्

4 अंकाः

सामान्य-सपाद-सार्ध-पादोन

12. सङ्ख्या एकतः पंचपर्यन्तं वाक्यप्रयोगः। एकतः शतपर्यन्तं संख्याज्ञानम्

2 अंकाः

13. वचन-लिङ्ग-पुरुष-लकार-दृष्ट्या संशोधनम्

4 अंकाः

“घ” खण्डः (पठित- अवबोधनम्)

35 अंकाः

14. पठित-सामग्रीम् आधृत्य अवबोधनकार्यम्

15 अंकाः

(अ) एकः गद्यांशः

(1+2+2) (5 अंकाः)

(ब) एकः पद्यांशः

(1+2+2) (5 अंकाः)

(स) एकः नाट्यांशः

(1+2+2) (5 अंकाः)

- प्रति-अंशम् आधारितम् अवबोधनकार्यम्
एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि, रिक्तस्थानपूर्तिः
 - भाषिककार्यम्
- (i) वाक्ये कर्तृक्रियापदचयनम्
- (ii) कर्तृक्रिया-अन्वितिः
- (iii) विशेषणविशेष्य-अन्वितिः
- (iv) संज्ञास्थाने सर्वनामप्रयोगः अथवा सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः
- (v) पर्यायं विलोमं वा पदं दत्त्वा अनुच्छेदे दत्तं पदचयनम्
- (v) विशेषण - विशेष्यचयनम्, कर्तृक्रियाचयनम्

(1+2) (3 अंकाः)

(2 अंकाः)

15. भावावबोधनम् (अंशद्वयम्)

3+3 अंकाः

(रिक्तस्थानपूर्तिद्वारा, विकल्पचयनेन, शुद्ध-अशुद्धमाध्यमेन, समभावसूक्तिमाध्यमेन वा)

16. अन्वये रिक्तस्थानपूर्तिः

$1\frac{1}{2}+1\frac{1}{2}= 3$ अंकाः

17. प्रश्ननिर्माणम् (चत्वारः)

4 अंकाः

18. क्रमरहित-अष्टवाक्यानां कथाक्रमसंयोजनम् कथापूर्तिः वा

4 अंकाः

19. सन्दर्भ-शब्दानां प्रयोगः शब्दार्थ - मेलनम् वा

3 अंकाः

कोविड 19 महामारी के कारण शैक्षिक सत्र 2020–21 हेतु विषय– संस्कृत (कक्षा–10) में उपरोक्त पाठ्यक्रम से 30 प्रतिशत की कटौती निम्नवत् की जाती है:–

Class – X
DELETED SYLLABUS
(For the Session of 2020-21 Only)
Sanskrit
(THEORY)

कक्षा–10

पाठ्यपुस्तक–शेमुषी

अध्याय–(1) विचित्रः साक्षी

(2) सूक्तयः

(3) भूकम्पविभीषिका

(4) प्राणेभ्योऽपि प्रियः सुहृद्